

## به نام خدا

### آیین نامه کمیته استانی ساماندهی امور اجتماعی ، فرهنگی

#### وامینیتی مناطق ویژه اجتماعی

#### (سکونت گاه های غیر رسمی – حاشیه نشین- بافت های فرسوده و فضاهای بی دفاع شهری)

روند شکل گیری و گسترش مناطق حاشیه نشین و سکونتگاه های غیر رسمی و بافت های فرسوده در اکثر شهرها موجب شده تا خدمات شهری مطلوب در این نقاط کمتر ارائه شود. فقر اقتصادی و فرهنگی، که ناشی از همان روند شکل گیری این مناطق می باشد موجب شده تا بستری برای بروز و رشد سریع مسائل و آسیب های اجتماعی متعدد باشد.

طی سال های متمادی و خصوصاً از سال ۱۳۸۲ اجماعی در رویکرد سیاست ها و برنامه های کلان ملی در ساماندهی مناطق موجود در دستور کار قرار گرفت. اما در این میان به دلیل ظاهر نابسامان و ساختار فیزیکی نامتناسب این مناطق، دغدغه ارتقاء وضعیت عمرانی و کالبدی آنها موجب کمرنگ شدن اهمیت ارتقاء وضعیت عمرانی و کالبدی آنها موجب کمرنگ شدن اهمیت ارتقاء وضعیت شاخص های اجتماعی – فرهنگی گردید و به دلیل افزایش جمعیت در این مناطق و سایر زمینه های موجود، گسترش جرایم اجتماعی و مسائل متعددی که مدیریت امور اجتماعی را در سطح محلی و منطقه ای به چالش می کشاند زنگ خطر در این مناطق را به صدا درآورد.

بنا بر این در راستای اهداف سند تدوین شده در همان زمان با عنوان «سند ملی توانمند سازی و ساماندهی سکونت گاه های غیر رسمی (مصوب هیأت وزیران - ۱۳۸۲)» که مبتنی بر بستر سازی برای ارتقای شرایط محیطی به نحوی پایدار و فراگیر در جهت رشد سلامتی ، امنیت ، امید، ایمان و کرامت انسانی در سکونتگاه های غیر رسمی موجود و زمینه سازی برای بهره مندی از امتیازات شهری و تعمیق فرهنگ شهری برای ساکنان این سکونتگاه ها به همراه مشارکت همه جانبه آنها در تصمیم گیری ها و اقدامات محلی است. رسیدگی به امور فرهنگی ، اجتماعی و امنیتی این مناطق نیز یک ضرورت است. درعین حال که سیاستها و راهبردهای پیشگیری و جلوگیری از گسترش این نقاط می بایست به جد دنبال گردد اما به هر حال جمعیتی در این نقاط ساکن هستند که مطالبات و نیازهای حقیقی آنان می بایست مورد توجه قرار گیرد تا بتوان از بروز و گسترش مسائل و آسیب های اجتماعی، فرهنگی، و ... جلوگیری نمود.

با لحاظ ضرورت های فوق و براساس مصوبه جلسه ۵۶ شورای اجتماعی کشور مورخ ۹۰/۵/۱۵ مبنی بر ضرورت رسیدگی به مسائل این نقاط و تصویب «آیین نامه کمیته ملی ساماندهی امور اجتماعی ، فرهنگی و امنیتی مناطق ویژه اجتماعی» در جلسه ۵۷ شورای اجتماعی کشور متناظر با کمیته ملی، کمیته استانی ذیل «کارگروه اجتماعی و فرهنگی» استان برای هدایت امور اجتماعی، فرهنگی و امنیتی مناطق ویژه اجتماعی و بررسی و به کارگیری زمینه ها و ظرفیت های موجود سازمانها و ادارات استان با عنوان «کمیته استانی ساماندهی امور اجتماعی ، فرهنگی و امنیتی مناطق ویژه اجتماعی سکونتگاه های غیر رسمی، حاشیه نشین، بافت های فرسوده و مناطق بی دفاع شهری» تشکیل می گردد.

#### ماده ۱- تعریف:

مناطق ویژه اجتماعی شامل سکونت گاه های غیر رسمی، مناطق حاشیه نشین ، بافت های فرسوده مناطق بی دفاع شهری و سایر موارد مشابه که از خدمات اجتماعی و فرهنگی لازم برخوردار نبوده و یا نا امنی و آسیب های اجتماعی در آن منطقه حاکم است می باشد که به شرح زیر تعریف می گردد:

۱- سکونت گاه های غیر رسمی و حاشیه نشین : بافت هایی هستند که عمدتاً مهاجرین روستایی و تهیدستان شهری را در خود جای داده و بدون مجوز و خارج از برنامه ریزی رسمی و قانونی توسعه شهری (طرحهای جامع و تفصیلی) در درون یا خارج از محدوده قانونی شهرها بوجود آمده اند، عمدتاً فاقد سند مالکیت هستند و از نظر ویژگیهای کالبدی و برخورداری از خدمات رفاهی، اجتماعی و فرهنگی و زیر ساختهای شهری شدیداً دچار کمبود هستند.

۲- بافت فرسوده : بنا بر شرایط و ویژگیهای ظاهری و عمدتاً فرسوده بودن مساکن که افراد فقیر و محروم شهری را در خود جای داده اند و دارای معابر کم عرض، ناپایداری و فقدان سیستم سازه ای و بیش از ۵۰٪ مساحت

آنها کمتر از ۲۰۰ متر باشد نقشه و مکان این مناطق توسط سازمان راه و شهرسازی استان قابل احصاء می باشد.

۳- فضای بی دفاع شهری : فضاهایی که نسبت به سایر فضاهای شهری قابلیت بیشتری برای بروز جرم دارند و بنا بر خاصیت کالبدی خارج از دید محسوب می شوند عدم امکان رؤیت به علت نبود روشنایی و آشکار نشدن جرم به علت تاریکی است . به همین دلیل اینگونه فضاها مکان های دنج و مطمئنی برای فعالیت های غیرمجاز و نابهنجار محسوب می شوند زیر پل های شهری داخل زیرگذرها پل های هوایی، زمین های فرورفته و گوداله، فضاهای دارای پوشش گیاهان انبوه، کارگاه های ساختمانی نیمه کاره و نظایر این ها مواردی از فضاهای بی دفاع شهری هستند.

## ماده ۲: اهداف:

۲-۱- اقدام در راستای دستیابی به اهداف اسناد ملی و فرادستی شامل: قانون برنامه پنجم توسعه، سند چشم انداز بیست ساله، سند ملی توانمند سازی و ساماندهی سکونتگاه های غیر رسمی و طرح تحول اجتماعی مصوب شورای اجتماعی کشور

۲-۲- ایجاد هماهنگی در فعالیت ادارات و سازمان های استان و استفاده از ظرفیت ها و امکانات موجود آنان به منظور پیشگیری از بروز آسیب ها و کجروی های اجتماعی در این مناطق

۲-۳- شناسایی و بررسی وضعیت شاخص های اجتماعی ، فرهنگی و امنیتی و نیاز سنجی در مناطق مذکور و برنامه ریزی برای بهبود وضعیت ساکنین آنها

۲-۴- شناسایی و استفاده از ظرفیت مشارکت های مردمی و سازمان های مردم نهاد در توانمند سازی ساکنان و بهبود وضعیت شاخص های فرهنگی و اجتماعی آنان

۲-۵- برنامه ریزی در راستای ارتقاء توانمندی ها و مهارت های زندگی و صیانت از حقوق شهروندی ساکنین مناطق ویژه اجتماعی

## ماده ۳- اعضاء کمیته

اعضاء کمیته ی استانی ساماندهی امور اجتماعی، فرهنگی و امنیتی مناطق ویژه اجتماعی، به شرح زیر تعیین می گردد:

- معاون امنیتی ، سیاسی و اجتماعی استان (رئیس )
- مدیرکل امور اجتماعی و فرهنگی استانداری (دبیر)
- معاون برنامه ریزی و اشتغال استانداری
- مدیر کل آموزش و پرورش
- مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی
- معاون امور اجتماعی و پیشگیری از جرم دادگستری
- مدیرکل ورزش و جوانان
- مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- رئیس دانشگاه علوم پزشکی
- شهردار
- مدیرکل راه و شهرسازی
- مدیرکل آموزش فنی و حرفه ای
- رئیس کمیته امداد امام خمینی ( ره )
- مدیرکل بهزیستی
- فرمانده نیروی انتظامی
- مدیرکل تبلیغات اسلامی
- مدیر کل صدا و سیما
- مدیرکل دفتر بانوان و امور خانواده
- رئیس بسیج مساجد و محلات
- مدیرکل دفتر امور اتباع خارجی
- رئیس سازمان بسیج

- دبیر ستاد مبارزه با مواد مخدر (استان)
- مدیر کل بنیاد شهید و امور ایثارگران
- تبصره ۱: بدیهی است با پیشنهاد و موافقت اعضا می توان بر حسب موضوع جلسه از اساتید دانشگاه ، سازمانهای مردم نهاد و سایر سازمانها و ادارات جهت حضور در جلسات (بدون داشتن حق رأی ) دعوت به عمل آورد.
- تبصره ۲: دبیرخانه دائمی این کمیته در دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری تاسیس می گردد.
- تبصره ۳: دبیر جلسه وظیفه هماهنگی، برگزاری جلسات و پیگیری اجرای مصوبات را بر عهده داشته و می بایست گزارش کار دوره ای کمیته را به اطلاع رئیس کمیته و سایر اعضا آن برساند.

### ماده ۳- وظایف کمیته:

۳-۱ بررسی و تلفیق برنامه های بلند مدت ، میان مدت و کوتاه مدت در زمینه کاهش آسیب ها و ناهنجاری های اجتماعی ، فرهنگی و امنیتی در مناطق ویژه اجتماعی

تبصره ۱: با توجه به فعالیت ستاد ملی و استانی توانمند سازی و ساماندهی سکونتگاه های غیر رسمی و ارتباط تنگاتنگ اقدامات عمرانی و بهسازی با کاهش زمینه ها و بسترهای مسائل اجتماعی و فرهنگی ، برنامه ریزی های این کمیته می بایست مرتبط با طرحهای مطالعات و شناسایی سناده مذکور و اقدامات انجام شده باشد.

۳-۲- بررسی و تبیین راهکارهای عملی و برنامه های اجرایی ( اجتماعی - فرهنگی - امنیتی ، آموزشی ، رسمی و غیر رسمی ، بهداشتی ، درمانی ، ورزشی و... ) به منظور توانمند سازی ارتقاء شاخص های اجتماعی و فرهنگی ارتقاء و بهبود رفتارهای فردی و اجتماعی ساکنین ، پیشگیری ، کنترل و کاهش آسیب ها و جرایم اجتماعی و مسائل فرهنگی مناطق ویژه اجتماعی

۳-۳- بررسی و تبیین راهبردهای استفاده از ظرفیت و پتانسیل سازمان های مردم نهاد و مشارکت های مردمی (ساکنین ) و محلی در طراحی و اجرای برنامه ها در مناطق مورد نظر در راستای پیشگیری و کاهش آسیب های اجتماعی

۳-۴- ایجاد هماهنگی و تعیین وظایف در خدمات رسانی به موقع به افراد در معرض آسیب و آسیب دیدگان اجتماعی از طریق موسسات مردم نهاد با نظارت دستگاه های مربوطه

۳-۵- شناسایی نقاط آسیب خیز در بافت های شهری و تمرکز بخشیدن به حمایت های اجتماعی ، بهداشتی ، خدمات و مددکاری اجتماعی و مشاوره اجتماعی

۳-۶- بررسی قوانین موجود مرتبط باموضوع کمیته و ارائه راهکار در جهت رفع خلأهای قانونی

۳-۷- بررسی و تعیین اولویت مناطق و محلات شناسایی شده در اجرای برنامه ها

۳-۸- شناسایی و اولویت بندی جرائم اجتماعی در این مناطق و تعیین راهکارهای کنترل و مقابله با مجرمین

۳-۹- بررسی در خصوص برنامه های پیشگیری از مهاجرت و بازگرداندن مهاجرین به روستا و شهر مبدأ

### ماده ۴ : نحوه برگزاری و تشکیل جلسات کمیته :

۴-۱- جلسات کمیته به طور منظم و براساس زمانبندی (به صورت ماهیانه) با دعوت دبیرخانه کمیته تشکیل می گردد.

۴-۲- جلسات فوق العاده بر حسب ضرورت و با هماهنگی و با دعوت دبیرخانه کمیته تشکیل خواهد شد .

۴-۳- دبیرخانه کمیته حداقل يك هفته قبل از تشکیل جلسه ، مراتب را به همراه دستور جلسه و مدارك لازم به اطلاع اعضا خواهد رسانید .

۴-۴- کلیه صورتجلسات حداکثر ظرف ۴۸ ساعت تدوین و برای اعضا ارسال خواهد شد .

۴-۵- پیگیری مصوبات کمیته توسط دبیرخانه صورت می گیرد و در هر جلسه به رییس و اعضا جلسه ارائه خواهد شد .

۴-۶- گزارش صورتجلسات کمیته و اقدام در راستای اجرای مصوبات می بایست به دبیرخانه ستاد ملی که در مرکز امور اجتماعی و فرهنگی وزارت کشور می باشد به طور منظم اعلام گردد.

تبصره : اعضا کمیته به صورت ثابت تعیین و در جلسات شرکت خواهند نمود.

تبصره : برنامه زمانبندی جلسات با هماهنگی و توافق اعضاء توسط دبیرخانه تهیه و اعلام می گردد.

#### **ماده ۵- ضمانت اجرایی**

مصوبات کمیته در صورت لزوم و به منظور اخذ ضمانت اجرایی و تامین اعتبارات در جلسه کارگروه اجتماعی و فرهنگی مطرح و با توافق اعضاء تصویب می گردد. در هر صورت گزارش مصوبات و اقدامات به عمل آمده تقدیم شورای اجتماعی کشور می شود.

#### **ماده ۶- منابع مالی**

منابع مالی برای اجرای مصوبات این کمیته ، بودجه دستگاه های ذیربط در استان ها می باشد.

#### **ماده ۷ – سایر مقررات**

این آیین نامه مشتمل بر ۷ ماده و ۲۰ بند و ۶ تبصره در تاریخ ..... به تصویب « کارگروه اجتماعی و فرهنگی » استان رسید و از این تاریخ لازم الاجرا می باشد .